

Urban Vovk
Atmosfera božjega

Gregor Podlogar: NASELITVE

Aleph, Ljubljana 1997

Naselitve so zgodnji knjižni prvenec pesnika najmlajše generacije, triindvajsetletnega Gregorja Podlogarja. Čeprav gre za novo ime, ki si je pot do knjižnega izida in odzivov bralske publike utiralo z objavami v revijah *Literatura* in *Apokalipsa*, *Naselitve* presenečajo s svojo premišljeno urejenostjo in vsebinsko razprostrtostjo. Zbirko sestavlja šest ciklusov, ki jih sicer med seboj precej povezuje skupna simbolika in retorika, vendar jih morda celo bolj kot zunanja sozvočnost in sopomenskost zaznamujeta notranja samoniklost in izrazitost. Podlogar v svojem prvencu preskuša različne vsebinske in formalne izrazne možnosti, svojo pesniško izkušnjo zapisuje v različnih nivojih rabe jezika in z različnimi nagovornimi razpoložljivostmi. Lirski subjekt se pri njem konstituira tako v prvoosebni percepciji (*Jasnina*), v prvih osebah množine (*Atmosfera*) in dvojine (*Nežna rana*) kot tudi v drugoosebnem nagovoru (*Metafore srca* in *Posvetitve*) in celo v univerzalni, neosebni maniri (*Videnje*).

Uvodni ciklus *Naselitev* nosi naslov *Jasnina* in je hkrati najintimnejši knjižni del. Šest pesmi tega ciklusa prevevajo intenzivni osebni poudarki (*Berem, Hrepenim, Poslušam, Preizkušam, Preplavljam ...*), ki pa se izrekajo s pridihom neizpolnjenosti in nedorečenosti ("Vse ostane zapisano trajanju / kot nedorečeno." – *V trajanju*; "Hrepenim, da bi trajal. / Trajal kot neiz-

rekljivo." – *Posluh bivanja*.) Podlogar se tu sooča s temeljno aporijo pesniške samorefleksije in hkrati z njenim velikim izzivom: nasprotipostavljenostjo dveh različnih svetov, ki ju v jeziku besedne umetnosti preči meja med resničnimi stvarmi in njihovimi ubeseditvami. "Ali lahko odgovorim z molkom / vsemu tistemu, kar me ni zadelo / in postalo del mene?" (*Sončni zahod*) Čeprav je zanj barva besede najsvetlejša luč in jezik reka, je to samo po sebi še nezadostno, saj je ubesedovanje že po svojem bistvu tudi nekaj nepopolnega in v svojem jedru docela izmuzljivega. Zaveda se, da besede le "prisluškujejo minevanju" in "vsak gib besede sproži plaz novega molka", molka, ki presega izkušnjo izrekanja in jo usodno pušča samo v njeni lastni nedorečenosti. Neizrekljivost kot mejno izkušnjo, ki se ne zapisuje minljivosti in kratkotrajnosti, je zunaj polaščanja jezika vseskozi čutiti kot neoprijemljivo slutnjo nečesa, o čemer je treba molčati. Besede se lahko polastijo minljive zunanje objektivnosti, ne morejo pa pričarati notranje subjektivne gotovosti in se zapisati neminljivemu, saj je neimenljivo obenem tudi neizrekljivo, onstransko jezikovni določljivosti in opisljivosti.

Atmosfera, drugi, hkrati osrednji in najdaljši knjižni cikel, prinaša osem pesmi, ki so za mladega pesnika morda celo najbolj zavezujoče, saj v njih govori v prvi osebi množine, emfatično pa z veliko začetnico zapisuje Besedo ("Za nas, ki verjamemo v Besedo, / je urejenost možna le s črko, / s črnilom, / ki prenaša atmosfero božjega." – *Atmosfera*). Pesmi iz tega cikla, *Atmosfera* in *Analogija vprašanja*, sta morda celo najmočnejši in najprepričljivejši v tem pesniškem prvencu. *Atmosfera* ubeseduje ozračje samote in zapuščenosti. Praznina, ki se v *Jasnini* nakazuje kot pot k neminljivi razprtosti, je v *Atmosferi* občutena na drugem nivoju – v trpki in neavtentični vsakdanjosti ("Lahkotnost vsakdana nas potaplja / v varno zavetje. / Naša odprtost do drugih / počiva v vodnjaku, / ki se razteza v naše globine." – *Naselitev*). Najbolj pa se lahko odpremo "skozi Besedo, / skozi odprto pokrajino, / prezrcaljeno v lasten pečat." – *V besedi*. Očitno pa je, da Podlogarju ne uspeva jezika nenehno zadrževati na opisno povzdignjeni in izvirni ravni, saj se mu med vrstice zapišejo tudi jezikovno "neavtentične", klišejske metafore ("Strah nas je hitrosti, / ki jo prinaša današnje življenje, / strah nas je pritiska k tlom." – *Zimska noč*; "Na površju se ohranja distanca." – *Naselitev*).

Cikla *Metafore srca* in *Videnje* sta še najmanj prepričljiva; zlasti

za cikel *Videnje* je treba reči, da je preveč ambiciozen. Zdi se, da Podlogar (še) ne obvladuje suvereno vseh pesniških "naselitev", ki jih odslikuje v horizontu svojega knjižnega prvenca, še več, pesnik se zdi najprepričljivejši ravno takrat, ko jezik prepusti liričnemu navdihu (kot celo tenkočutnim impresijam v pesmih *Druga knjiga*, *Sončni zahod*, *Analogija vprašanja*) in se ne izgublja v gnosticirajočih miselnih akrobacijah in mejnih filozofsko-mitoloških preskokih. Jezik *Videnja* tu postane tog, neintimen, diskurzivno okoren in neizbrušen. ("Stene veselja so se razletele. / Sfere, ki jih je vsrkala človeška abstrakcija, / so se združile v čisto neskončnost, / osvobojeno prostora in časa." ... "Le v grafu doživetja / bo rezultanta prebila obzidje božjega / in spremenila logiko neke življenjske zgodbe. – *Videnje*) V zadnji pesmi *Jasnine* Podlogar pesnjenje izenačuje z načinom svojega mišljenja, zlasti v *Videnju* pa bi prav lahko ustrezala tudi nasprotna situacija – da je mišljenje način njegovega pesnjenja.

Naselitve končujeta intimnejša in komunikativnejša cikla *Nežna rana* – ciklus sedmih ljubezenskih pesmi – in *Posvetitve*, štiri posvečene pesmi, med katerimi je izrazita *Pokrajina tišine*, posvečena Janu Garbarku. Nekoliko pretenciozno je med njimi kot zadnja tudi pesem za Mojstra Eckharta *Izviri neznanskega*. Nasploh se ponuja vtis, da Podlogar za osvetlitev svojega miselnega in jezikovnega horizonta uvršča v knjigo preobilje citatov, ki začenjajo tako posamezne cikle kot tudi nekatere pesmi, imenskih referenc ter bolj ali manj posredovanih asociativnih podob.

Naj končam z domnevo, da se nam bo prvenec Gregorja Podlogarja *Naselitve* bolj kot pesniška zbirka, ki, v celoti gledano, po kakovosti nekoliko preveč niha, vtisnil v spomin po nekaj zelo dobrih in obetajočih posameznih pesmih.